

PASAULINIO BESTSELERIO HIPNOTIZUOTOJAS
AUTORIAUS ROMANAS

PERSEKIOTOJAS

LARS KEPLER

LARS KEPLER

PERSEKIOTOJAS

Romanas

Iš švedų kalbos vertė
VIRGINIJA JURGAITYTĖ

ĮRAŠU RIMČIAU SUSIDOMĖTA tik tada, kai buvo atrastas pirmasis kūnas. Bendruoju kriminalinės policijos elektroninio pašto adresu buvo atsiųsta nuoroda į vaizdo įrašą svetainėje *Youtube*. Laiške nebuvo parašyta nė žodžio, o siuntėjo neįmanoma išaiškinti. Kanceliarijos sekretorė padarė ką galėjo: atsidarė nuorodą, peržiūrėjo įrašą, pamanė, kad tai prastas pokštas, bet vis dėlto tą pranešimą užregistravo.

Po dviejų dienų Stokholme, pagrindinėje kriminalinės policijos būstinėje, nedideliame kabinete aštuntame aukšte, dėl to paties vaizdo įrašo susirinko trys patyrę tyrėjai. Vyriausiasis iš jų sėdėjo ant girgždančios biuro kėdės, o kiti du stovėjo.

Įrašas, kurį jie peržiūrėjo plačiame kompiuterio monitoriuje, truko tik penkiasdešimt dvi sekundes.

Drebančia ranka paslapčia per langą buvo nufilmuota maždaug trisdešimtmetė moteris, miegamajame besimaunanti juodas pėdkelnes.

Vyrai iš kriminalinės policijos susidrovėję tyliai stebėjo keistus moters judesius.

Kad pėdkelnės priglustų tinkamai, moteris plačiai žirgliojo per nematomas kliūtis, o paskui, plačiai pražergusi kojas, kelis kartus pritūpė.

Pirmadienio rytą toji moteris buvo rasta virtuvėje savo kotedže Lidingėje, netoli Stokholmo. Ji sėdėjo ant grindų keistai išsižiojusi.

Kraujas buvo ištiškęs ant lango ir baltos orchidėjos. Ji mūvėjo tik pėdkelnes ir segėjo liemenėlę.

Per skrodimą teismo medicinos ekspertai nustatė, kad moteris mirė nukraujavusi dėl daugybės pjautinių ir durtinių žaizdų, kurių dauguma buvo padaryta kakle ir veide. Iš sužalojimų galėjai spręsti, kad žudikas buvo be galo agresyvus.

Žodis „persekiotojas“ vartojamas nuo aštuonioliktojo amžiaus pradžios. Iš pradžių jis reiškė „valkatą“ arba „brakonierių“.

1921 metais prancūzų psichiatras Gaetanas de Klerambo paskelbė studiją apie pacientą, kuris įsivaizdavo turįs meilės romaną. Daugelis šį atvejį laiko pirmąja šiuolaikine persekiotojo analize.

Šiandien terminas „persekiotojas“ apibūdina žmogų, kuriam nustatytas persekiojimo sindromas – ligotas poreikis stebėti kitą žmogų.

Beveik dešimt procentų gyventojų bent kartą gyvenime patiria persekiojimą.

Persekiotojai dažniausiai būna arba buvo kaip nors susiję su savo auka, bet labai dažnai juos užvaldanti manija stebėti nepažįstamus arba kaip nors išgarsėjusius žmones kyla atsitiktinai.

Nors daugeliu atvejų nieko neatsitinka, policija rimtai žiūri į šį reiškinį, nes patologinė persekiotojų manija gali virsti neprognozuojamu pavojumi. Kaip debesys, per perkūniją judantys su vėjais aukštyn ir žemyn, gali sukelti tornadą, taip ir persekiotojo emocijos, svyrudamos tarp garbinimo ir neapykantos, staiga gali virsti didele agresija.

RUGPJŪČIO 22 D., PENKTADIENIS, be penkiolikos devinta. Po svajingų vidurvasario sutemų ir šviesių naktų netikėtai greitai atėjo tamsa. Anapus stiklinio Švedijos policijos valdybos įėjimo jau tamsu.

Margota Silverman išėjo iš lifto ir pasuko link kodinių durų. Ji vilkėjo juodą, diržu sujuostą megztinį, baltą palaidinę, išryškinančią krūtinę, ir juodas kelnes, kurių paaukštintas liemuo aptempė didėjantį pilvą.

Moteris neskubėdama ėjo link stiklinėje sienoje besisukančių durų. Budėtojas sėdėjo už medinio registratūros stalo ir žiūrėjo į monitorių. Stebėjimo kameros visą parą filmuoja kiekvieną šio didelio pastato kampelį.

Margotos plaukai šviesūs kaip šlifuotas beržas ir surišti į storą kasą. Jai trisdešimt šešeri, laukiasi trečio vaiko, akys švyti, skruostai žydi.

Baigėsi ilga darbo savaitė ir ji eina namo. Margota kiekvieną dieną dirbo viršvalandžius ir du kartus buvo įspėta, kad persistengia.

Ji yra naujoji serijinių žmogžudysčių, serijinių žudikų ir persekiotojų ekspertė. Nužudytosios Marijos Karlson byla jai pirmoji, kurią tirs savarankiškai po to, kai tapo komisare.

Nėra jokių liudininkų ir įtariamųjų. Auka gyveno viena, vaikų neturėjo, dirbo parduotuvėje *Ikea*, buvo atsakinga už asortimento reklamą. Mirus tėvui ir motinai išsikėlus į pensionatą, ji perėmė neįskolintą tėvų kotedžą.

Marija važinėdavo į darbą su bendradarbiu, bet tą rytą Bažnyčios gatvėje jo nelaukė. Bendradarbis nuvažiavo pas ją į namus ir paskambino į duris, pažvelgė vidun, apėjo namą, dirstelėjo per langą ir pamatė ją. Marija sėdėjo ant grindų, jos veidas buvo subadytas, kaklas beveik perpjautas, galva nusvirusi ant šono, o burna neįtikėtinai plačiai pražiota.

Pirmojoje teismo ekspertizės obdukcijos ataskaitoje buvo konstatuota, kad burna buvo pražiodyta po mirties, bet manoma, kad teoriškai įmanoma, jog burna šitaip atvipo savaime. *Rigor mortis** prasideda nuo širdies ir diafragmos, bet požymiai jau po dviejų valandų pastebimi sprande ir žandikauliuose.

Penktadienio vakarą didelėje fojė buvo tik keli žmonės. Kalbėjosi du policininkai tamsiai mėlynais megztiniais, iš vieno kabineto, pasibaigus posėdžiui dėl arešto, išėjo pavargęs prokuroras.

Dar tada, kai buvo paskirta ikiteisminio tyrimo vadove, Margota žinojo, kad esama pavojaus, jog turės per didelių ambicijų, norės apžioti per daug ir galvos per plačiai.

Jie būtų iš jos pasijuokę, jei būtų užsiminusi, kad nuojauta jai sako, jog turi reikalą su serijiniu žudiku.

Šią savaitę Margota Silverman daugiau kaip du šimtus kartų peržiūrėjo įrašą, kuriame Marija Karlson maunasi pėdkelnes. Viskas rodė, kad moteris nužudyta iškart po to, kai įrašas buvo įkeltas į *Youtube*.

Komisarė mėgino analizuoti tą trumpą įrašą, bet neižvelgė nieko ypatinga. Nieko nejprasta, kad esama žmonių, kurių fetišu tampa pėdkelnės, tačiau šiuo atveju nebuvo jokių požymių, kad žmogžudys turėtų tokių polinkių.

Tai buvo tik trumpas filmukas iš įprasto moters gyvenimo. Ji vieniša, turi gerą darbą ir ruošiasi eiti į vakarinius komiksų piešimo kursus.

* Lot. lavono sustingimas (čia ir toliau – *vert. past.*).

Neįmanoma pasakyti, kodėl nusikaltėlis atsidūrė jos sode – ar tai tik atsitiktinumas, ar viskas buvo smulkiai suplanuota, – bet likus kelioms minutėms iki žmogžudystės jis moterį nufilmavo, o tam turėtų būti kokias nors priežastis.

Jis nusiuntė policijai nuorodą, vadinasi, stengėsi kažką parodyti.

Nusikaltėlis nori kažką parodyti šioje moteryje arba tam tikrose moteryse. Gal tai būdinga visoms moterims, gal visai visuomenei.

Tačiau Margota nei iš moters elgesio, nei išvaizdos neižvelgė nieko ypatinga. Susiraukusi ir papūtusi lūpas moteris tiesiog stengėsi gerai užsitraukti pėdkelnes.

Kotedže Bredabliko gatvėje Margota lankėsi du kartus, pirmiau išstudijavusi nufilmuotą teismo ekspertizės įrašą iš nepaliestos nusikaltimo vietos.

Nusikaltėlio įrašas, palyginti su policijos, atrodė padarytas beveik su meile. Kriminalistikos ekspertai be jokio gailėsčio iš arti nufilmavo žvėriško nusikaltimo padarinius: plačiai išsižergusi mirusioji nufilmuota iš įvairių padėčių besėdinti ant grindų patamsėjusiame kraujyje; supjaustyta liemenėlė kabo palei šoną, o balta krūtis nusvirusi ant susispaudusių pilvo „klosčių“; iš veido beveik nieko nelikę, tik išsižiojusi burna raudonoje masėje.

Margota lyg atsitiktinai stabtelėjo prie dubens su vaisiais ant stalo šalia minkštasuolių, dirstelėjo į budėtoją, kalbantį telefonu, ir atsuko jam nugarą. Kelias sekundes stebėjo budėtojo atspindį stiklinėje sienoje priešais kiemą, o tada susirinko šešis obuolius ir susidėjo į rankinę.

Iš tiesų ji žinojo, kad šešių per daug, bet negalėjo susilaikyti nepaėmusi visų. Pagalvojo, kad Jenė galbūt galėtų iškepti obuolių pyragą su sviesto gabalėliais, kurie kartu su cinamonu ir cukrumi virs karamele.

Mintis išskleidė telefono skambutis. Pažvelgusi į jo ekraną išvydo Adamo Jusefo, priklausančio tyrėjų grupei, nuotrauką.

– Tu dar darbe? – paklausė Adamas. – Pasakyk, kad tu dar ten, nes mes...

– Aš jau automobilyje ir važiuoju Klarastrando plentą, – pamelavo Margota. – Ką norėjai pasakyti?

– Gavome dar vieną įrašą.

Ji pajuto spaudimą pilvo duobutėje ir prispaudė vieną ranką po sunkiu pilvu.

– Dar vienas įrašas, – pakartojo ji.

– Atvažiuosi?

– Aš sustosiu ir apsisuksiu, – pasakė ji ir pasuko atgal. – Pasirūpink, kad gautume įrašo kopiją.

Margota būtų galėjusi žengti pro paradines duris, važiuoti namo ir palikti šį reikalą Adamui. Pakaktų vieno skambučio, ir visiems metams galėtų gauti mokamas motinystės atostogas. Gal būtų taip ir pasielgusi, jei būtų žinojusi, kiek smurto bus jos pirmojoje byloje.

Ateitis slepiasi šešėliuose, bet planetos tuoj išsidėstys pavojingais deriniais. Kaip tik dabar komisarės likimas panašus į nejudančiame vandenyje plūduriuojantį skutimosi peiliuką.

Lifto šviesoje jos veidas atrodo vyresnis. Plona juoda akių pietuko linija beveik nusitrynusi. Išvydusi save veidrodyje atlošta galva suprato, kodėl bendradarbiams atrodo, kad ji panaši į tėvą, buvusį apygardos policijos viršininką Ernestą Silvermaną.

Liftas sustojo aštuntame aukšte ir ji kaip galėdama skubiau, kiek leido didelis pilvas, perėjo tuščią koridorių. Juodu su Adamu perėmė Jono Lino kabinetą tą pačią savaitę, kai buvo surengtas jo minėjimas. Margota to vyro nepažinojo ir minėjimas nesukėlė jai jokių emocijų.

– Turi greitą automobilį, – pastebėjo Adamas ir šyptelėjo parodydamas aštirus dantis.

– Pakankamai, – atsakė Margota.

Adamui Jusefui – dvidešimt aštuoneri, bet jo veidas apvalus kaip paauglio. Nesikirpęs, trumparankoviai marškiniai nesukišti į džinsus. Jis kilęs iš sirų šeimos, užaugęs Siodertelėje, yra žaidęs futbolą pirmajame Šiaurės divizione.

– Kiek laiko įrašas įkeltas į *Youtube* svetainę? – paklausė ji.

– Tris minutes, – atsakė Adamas. – Dabar jis ten. Stovi prie lango ir...

– Mes to nežinome, bet...

– Man taip atrodo, – pertraukė jis. – Man atrodo, kad jis turėtų ten būti.

Margota pastatė sunkią rankinę ant grindų, atsisėdo ant savo kėdės ir paskambino ekspertams.

– Sveiki, čia Margota. Ar atsiuntėte kopiją? – paklausė ji įsitempusi. – Klausykite, reikia išsiaiškinti vietą arba pavardę, nustatyti vietą arba moters tapatybę... Pasitelkite visas galimybes. Turite penkias minutes. Darykite, ką norite, bet praneškite man ką nors naudinga, ir aš pažadu paleisti jus ilsėtis penktadienį.

Padėjusi telefoną atidarė picos dėžę, gulinčią ant Adamo stalo.

– Nebevalgysi? – paklausė ji.

Skambtelėjo – gautas naujas laiškas. Margota skubiai įsikišo į burną gabalėlį picos. Kaktoje susimetė nekantrumo raukšlėlė. Tyrėja spustelėjo įrašo pavadinimą ir padidino vaizdą per visą monitorių. Atmetusi kasą ant nugaros ji paleido įrašą ir atsistūmė su kėde, kad matytų Adamas.

Pirmiausia jie išvydo šviečiantį langą, virpantį tamsoje. Vaizdas atsargiai pritraukiamas, keli lapai brūkštelėjo per objektyvą.

Margotos rankos pašiurpo.

Šviesiame kambaryje kiek skersai prieš televizorių stovėjo moteris ir valgė ledus iš indelio.

Ji nutempusi žemyn sportines kelnes ir nusmaukusi vieną klešnę kartu su kojine.

Moteris dirstelėjo į ekraną, nusišypsojo ir nučiulpė šaukštą.

Policininkų kabinete girdėjosi tik kompiuterio ventiliatoriaus ošimas.

„Duokit man bent vieną detalę, pagal kurią būtų galima atsekti“, – pagalvojo Margota, stebėdama moters veidą, gražius bruožus, akis, skruostikaulius ir apvalainą pakaušį. Atrodė, kad jos kūnas vis dar alsuoja karščiu – ji ką tik sportavo. Baltų kelnaičių guma išsitampiusi po daugelio skalbimų, po prakaituotais marškinėliais matėsi liemenėlė.

Margota pasilenkė arčiau monitoriaus. Jos pilvas prisispaudė prie šlaunų, o kasa vėl užkrito ant peties.

– Liko viena minutė, – pasakė Adamas.

Moteris pastatė ledus ant stalelio ir išėjo iš kambario, vilkdama kelnes, pakibusias ant dešinės pėdos.

Kamera nusekė iš paskos, nuėjo palei namo šoną, pro siauras terasos duris ir prisiartinio prie miegamojo lango, kuriame užsidegė šviesa ir pasimatė moteris. Primynusi kelnes ji nusitraukė jas visai ir paspyrė link minkštasuolio su raudona pagalvėle. Kelnės atsimušė į sieną ir šleptelėjo ant grindų už kėdės.

KAMERA LĒTAI NUSLINKO per tamsų sodą ir sustojo prie pat lango šiek tiek siūbuodama, tarsi plūduriuotų ant vandens.

– Jei ji pakeltų galvą, pamatytų jį, – sušnabždėjo Margota, jausdama, kad širdis plaka vis greičiau.

Šviesa iš kambario siekė rožių krūmus ir, atsispindėjusi jų lapuose, blizgėjo lęšio kraštelyje.

Adamas sėdėjo ranka užsidengęs burną.

Moteris nusitraukė marškinėlius, numetė juos ant kėdės ir kurį laiką stovėjo vilkdama tik nuskalbtomis kelnaitėmis ir dėmėta liemenėle, žiūrėdama į besikraunantį telefoną šalia puspilnės vandens stiklinės ant naktinio stalelio. Moters šlaunys įsitempusios ir paraudusios nuo per treniruotę pritvinkusio kraujo, o kelnų juosmuo ant pilvo buvo palikęs raudoną dryžį.

Ant kūno nesimatė nei tatuiruočių, nei randų, tik baltos strijos po gimdymo.

Kambarys panašus į milijonus kitų miegamųjų. Nebuvo nieko, ką būtų buvę verta net tyrinėti.

Kamera suvirpėjo ir atsitraukė.

Įrašui besibaigiant moteris paėmė vandens stiklinę ir priglaudė prie lūpų.

– Po velnių, po velnių, – nusikeikė paniurusi Margota. – Visai nėra už ko užsikabinti.

– Pažiūrėkime dar kartą, – pasiūlė Adamas.

– Galime žiūrėti tūkstantį kartų, – atšovė Margota ir atsistūmė su kėde. – Po velnių, žiūrėk, prašau, bet šūdą pamatysi.

– Aš matau daugybę dalykų, matau...

– Tu matai dvidešimtojo amžiaus namą, vaismedžius, rožes, trijų stiklų langus, keturiasdešimt dviejų colių televizorių, ledus *Ben & Jerry*, – išvardijo ji mostelėjusi į kompiuterį.

Anksčiau ji nebuvo susimąsčiusi, kokie žmonės panašūs. Žiūrint į daugelį švedų per langą jie atrodo tokie suvienodėję, kad gali supainioti. Stebint iš išorės atrodo, kad mes gyvename vienodai, atrodome vienodai, darome tuos pačius veiksmus ir turime tokius pat daiktus.

– Tai nenormalu, – ištarė įsitempęs Adamas. – Kodėl jis viešina tokius įrašus? Po velnių, ko jis nori iš tikrųjų?

Margota pažvelgė per nedidelį langą į juodas Kronobergo parko medžių viršūnes, iškilusias iš miglos miesto šviesose.

– Be jokios abejonės, tai serijinis žudikas, – pareiškė ji. – Mes galime tik sudaryti pirmąjį profilį, kad...

– O kaip tai padės jai? – pertraukė Adamas ir perbraukė ranka plaukus. – Tas tipas styro prie jos lango, o tu šneki apie nusikaltėlio profilį.

– Tai gali padėti kitai.

– Po velnių, mes turime paskelbti...

– Užsičiaupk minutę, – pertraukė ją Margota ir pasiėmė telefoną.

– Pati užsičiaupk, – atšovė Adamas pakeltu balsu. – Aš turiu teisę pasakyti, ką galvoju, ar ne? Aš manau, kad turime įdėti moters nuotrauką į vakarinių laikraščių internetinius puslapius.

– Adamai, paklausk... Mes tikėjome iškart nustatyti jos tapatybę, tam reikia ne tiek jau suknistai daug, tačiau neturime nieko. Pakalbėsiu su ekspertais, bet nemanau, kad jie aptiks ką nors daugiau nei praciną kartą.

– O jei paskelbtume jos nuotrauką...

– Kvailystėms neturiu laiko, – pertraukė ji. – Pagalvok... Viskas rodo, kad jis įkelia įrašą būdamas ten pat sode. Žinoma, yra teorinė galimybė ją išgelbėti.

– Aš apie tai ir kalbu.

– Bet praėjo jau penkios minutės. Jis išstovėjo prie lango jau pakankamai ilgai.

Adamas palinko priekin ir įsistebeilijo į ją. Jo pavargusios akys buvo paraudusios, plaukai pasišiaušę.

– Ir mes paprasčiausiai pasiduosime?

– Skubėti reikia, bet galvoti privalome lėtai.

– Puiku, – pasakė jis suirzęs.

– Nusikaltėlis įgavo pasitikėjimo savimi ir žino, kad mes gerokai atsilikame, – paskubomis ėmė aiškinti Margota, paimdama paskutinį picos gabalėlį. – Bet kuo daugiau apie jį sužinosime, tuo labiau priartėsime...

– Sužinosime? Tai gerai, bet dabar mano nuojauta sako ką kita, – atšovė Adamas ir nusibraukė prakaitą panosėje. – Nepavyko išsiaiškinti ano įrašo siuntėjo, nusikaltimo vietoje nieko neradome, šio įrašo siuntėjo taip pat nerasime.

– Techniškai ne, to nereikia tikėtis, bet galime pamėginti daugiau sužinoti apie jį analizuodami įrašus ir smurtavimą, – atsakė Margota ir pajuto, kad pilve suspurdėjo kūdikis. – Ką mes pamatėme iš tikrųjų, ką jis mums parodė ir ką mato jis?

– Moterį po treniruotės, kuri valgo ledus ir žiūri televizorių.

– Kaip tai apibūdina žudiką?

– Kad jis nemėgsta moterų, kurios laižo ledus... Nežinau, – sudejavo Adamas ir užsidengė veidą rankomis.

– Susiimk.

– Atsiprašau, bet...

– Aš svarstau taip – žudikas paviešino įrašą, kuris rodo akimirkas prieš nužudymą, – kalbėjo Margota. – Jis neskuba, mėgaujasi akimirka iki to momento ir... nori mums parodyti tas moteris gyvas, nori įamžinti jas gyvas filme. Galbūt ji domina gyvieji.

– Vojeristas, – ištarė Adamas ir pajuto, kad rankos nemaloniai pašiurpo.

– Persekiotojas, – sušnabždėjo ji.

– Pasakyk, ką man atrinkti iš visų kuilių, išėjusių iš cypės arba psichiatrinės? – paprašė Adamas, prisijungdamas prie vidinio policijos tinklo.

– Prievartautojas, žiaurus išprievartavimas, persekiojimo sindromas.

Jis greitai surašė, kažką spustelėjo ir vėl parašė.

– Per daug tokių, kurie atitinka aprašymą. Laikas senka.

– Įrašyk pirmosios aukos vardą.

– Jokių atitikmenų, – atsiduso jis ir papešė sau plaukus.

– Serijinis prievartautojas, kuriam yra apribojimų, pavyzdžiui, atlikta cheminė kastracija, – pasiūlė Margota, svarstydamą variantus.

– Turime palyginti registrus, bet tai užtruks per ilgai, – tarė Adamas ir pakilo nuo kėdės. – Taip negalima. Velniai griebtų, ką darom?

– Ji mirusi, – atsakė Margota atsilošdama. – Galbūt jai liko kelios minutės, bet...

– Nežinau, ar aš išversiu, – prisipažino Adamas. – Galime ją matyti, jos veidą, jos namus... Viešpatie, mes stebime jos gyvenimą, bet nesužinosime, kas ji, kol kas nors nesuras jos negyvos.

NUSIMAUDAMA DRĖGNAS KELNAITES ir nuspirddama jas link kėdės Susana Kern jaučia, kaip po bėgiojimo dilgčioja šlaunys.

Kai sukako trisdešimt, ji tris vakarus per savaitę nubėga po penkis kilometrus. Po bėgiojimo penktadieniais ji valgo ledus ir žiūri televizorių, nes Bjornas grįžta namo tik apie vidurnaktį.

Kai Bjornas gavo darbą Londone, ji manė, kad jausis vieniša, bet gana greitai ėmė labai vertinti tą laisvą laiką, kurio turėdavo tomis savaitėmis, kai Morganas gyvendavo pas tėvą.

Šis ramus laikas tapo ypač vertingas, kai ėmė studijuoti aukštesnio lygio neurologijos kursą Karolinos institute.

Nusisėgdama suprakaitavusią sportinę liemenėlę ir įmesdama į skalbinių krepšį pagalvojo, kad vėl galės užsisėgti ją sekmadienį.

Ji negalėjo prisiminti, kada paskutinį kartą buvo tokia karšta vasara.

Išgirdusi krebždėjimą atsisuko į langą.

Sodas už namo toks tamsus, kad lange matėsi tik miegamojo atspindys. Jis panašus į teatro sceną ar televizijos studiją.

Scenoje pasirodė ji pati ir dabar stovėjo nušviesta prožektorių šviesų.

„Tik pamiršau apsirengti“, – pagalvojo kreivai šyptelėjusi.

Ji pastovėjo kelias sekundes žiūrėdama į save nuoga. Jos kūnas dramatiškai apšviestas ir atrodo lieknesnis, nei yra iš tikrųjų.

Vėl sukrebždėjo, lyg kažkas būtų nagais braukęs per palangės skardą. Buvo per tamsu, kad galėtum įžiūrėti, ar ten ne paukštis.